

Compagnie du Cothurne: „Fracasse“

Din nou, după un bun număr de ani, un alt teatru, de prin aceleași meleaguri, ale Lyon-ului, vine să ne spulbere, energie, prejudecata încă adine înrădăcinată, și anume că Franța înseamnă doar Parisul. După Théâtre de la Cité de Villeurbanne, cu Roger Planchon, pe atunci animatorul său — nume de referință în spectacologia deceniului al VII-lea — azi, Compania Cothurnului, Centrul Dramatic Național, condus deocamdată* de Marcel Maréchal (și Jean Sourbier), ne-a pus în contact cu o realitate interesantă — mișcarea de descentralizare teatrală din „hexagonul“ francez, vector de animație spirituală și de clară politică de culturalizare, realitate mai bogată în semnificații decât chiar spectacolul ca atare.

Fracasse este un tipic exemplu de teatru popular, „apt să adune oamenii într-o bucurie comună, într-o generozitate comună“ așa cum și-au dorit programatic autorii săi, important fiind demersul său polemic în contextul mișcării teatrale franceze de azi — devitalizată de experimentele înguste ale unui elitism steril, cind nu e canonizată în eleganță tradiționalistă, sau dimpotrivă „avangardistă“ în genul boulevardier. *Fracasse* corespunde dorinței de a pune capăt acelor spectacole ce fac plăcere doar celor ce le realizează, ne spune Marcel Maréchal în caietul-program, și această declarație nu rămîne de circumstanță, doar pe hîrtie, cum se mai întîmplă cu mărturisiri publicate, ci țîșnește din scenă nemijlocit. Bucuria unui joc deschis către public înundă întreaga reprezentatie, contactarea voită a sălii prevalînd — curios — atît asupra valorilor sale cît și asupra cusurilor.

* Sîri din presa franceză indică numirea lui Marcel Maréchal la direcția TEP Théâtre de l'Est Parisien, cu începere din primăvara 1975.

Din prelucrarea degajată a epicii picarești și pitorești a lui Gautier, cu păstrarea simbului întrigii melodramatice, a rezultat un scenariu de spectacol demonstrativ (autor Serge Ganzl), ale cărui coordonate în principal au fost două: teatrul (estetică și instituție) și actualitatea politică. Rama reprezentăției — aventurile de capă și spadă suprapuse sau încrucișate cu peregrinările unei trupe de comediați ambulanți în acel faimos „chariot de Thespis“. Subtextul — desfășurarea unui mare bili al lumii în care personajele-actori-eroi se plimbă cu detașată ironie, s-au contrapunet cu tumultoasă șarjată angajare, apropiind și depărtînd, într-un amuzant joc al implicării și distanțării, vîltoarea patimilor și arzurile comploturilor din aventurosul secol al XVII-lea, de problemele istoriei contemporane. Tonalitatea — un haz frust, truculent, și, totodată, acel „esprit de finesse“ galic, ce distilează cu vapori de acid gluma groasă, inteligența subîiind farsa. Montarea ce adună la pupîtrul de comandă trei regizori — Marcel Maréchal, Bernard Ballet și Raoul Billerey — uzează de un eclectism necomplexat al soluțiilor; apel repetat la elemente de „grand guignol“, alternanța săptămilor de joc, (pe orizontală, pe verticală, scena în scenă, (Decoruri — Jacques Angénio), barocul violent al culorilor, amestecul modalităților interpretative, pantomimă și operetă, convenție lirică și brechti-ană, cascada gagurilor și a „cascadoriilor“, comentariul muzical, și multe alte procedee mai vechi și mai noi, toate sînt menite să antreneze cu voioșie publicul într-un dialog subînțeles, defulator, cam în genul „les frustrés“, formă de comunicare mult gustată de publicul francez. O „temă de lucru“ proiectată cu oarecare consecvență de-a lungul reprezentăției (care este însă ce-i drept cam lungă) ni s-a părut a fi denunțarea poncifelor romantice, incriminarea grandilocvenței,

Scenă
din
spectacol

a reveriei exasperante, a elanului romanțios, cu un cuvînt a esteticei teoretizate cîndva chiar de Gautier („Histoire du romantisme“), demistificare apăsată însă excesiv, cu mult peste marginile subtilității.

Elementele cele mai izbutite din această textură stufoasă, căreia îi reproșăm excesul de detalii, încărcătura de amănunte —, sînt cele realizate sub acolada „teatrului în teatru“: diverse „fabliaux“-uri, soții, farse grivoises, mostre din repertoriul teatrului popular și de bîlci, cu personajele arhetipale de felul scapinului, matamorului etc., integrate cu aplicație și vervă, demonstrînd gust, rigoare și profesionalism corect.

„Chariot“-ul, altfel spus, „căruța cu paiate“, a fost locul de desfășurare al unui repertoriu colorat, de poezie suculentă, și adresă „imediată“ pentru publicul-actori, reverberîndu-și ecurile către publicul sălii. În acest joc teatral complex, realizat și abordat pe mai multe niveluri de emisie, s-au relevat în prim-plan cițiva interpreți de reală valoare, secondată în chip omogen de o mare distribuție antrenată în dicție și mișcare; distribuirea acolorași

actori în roluri multiple demonstrează varietatea registrelor și disciplina răspunsului la comenzi variate.

„Star“-ul reprezentației a fost Marcel Maréchal, interpret de mare clasă, cu o remarcabilă inteligență a jocului, și asimilată știință a incitării publicului, adevărat maestru de ceremonii în rolul Profesorului Bernard Ballet — excelent actor și multilateral om de teatru (autorul montajului sonor, și coregizor) — a avut o prezență distinctă, pantomima sa în Scapin fiind deosebit de expresivă. Actor plăcut, Jean-Claude-Druot, cu un stil al farmecului învățat la școala lui Gérard Philippe, a fost un Francasse inteligent, exaltat cu haz, sceptic cu melancolie, duelgiu antrenat. Din numeroasa distribuție distingem pe Edith Garnier, Janine Berdin, Jean-Jacques Lagarde, Pierre Tabard, Luce Mélite, Guy Delorme, Colette Bergé, în roluri „mari“, ca și pe Sonia Tanauji, Alain Crassas, Philippe Bianco, Nicolas Pignon, Jean-François Delacour, în rolurile „mici“.

Mira Iosif